provincie Zuid-Holland

Gedeputeerde Staten

Domein bestuur en omgeving
Team financieel toezicht

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
Zie verzenddatum rechtsonder

Ons kenmerk
PZH-2026-896304871
DOS-2026-0000791

Uw kenmerk
n.v.t.

Bijlagen
n.v.t.

Gemeenteraad van Alphen aan den Rijn
T.a.v. de raadsgriffier
Postbus 13
2400 AA Alphen aan den Rijn

Onderwerp
Tussenbericht Financieel toezicht 2026

Geachte raad,

Als raad bent u de eerstverantwoordelijke voor het financieel gezond blijven van uw gemeente. Ons financieel toezicht ondersteunt u daarbij door het uitvoeren van onderzoek naar uw begroting. Voorafgaand aan de beoordeling van uw begroting voor het komende jaar ontvangt u van ons dit tussenbericht. Hiermee informeren wij u over specifieke aandachtspunten voor uw begroting en algemene ontwikkelingen die uw financiën kunnen raken. Wij maken hierbij gebruik van uw jaarstukken en kadernota/voorjaarnota.

Jaarrekening 2025

Uw jaarrekening sluit met een negatief resultaat van € 6,3 miljoen. Dit is weliswaar een lager tekort dan uw tekort over 2024 van € 19,6 miljoen maar het resultaat heeft wederom een nadelig effect op uw eigen vermogen en de mate waarin u in staat bent uw risico's af te dekken. Het negatieve rekeningresultaat geeft aan dat uw exploitatie niet in evenwicht is. Het is belangrijk dat u de meerjarige financiële effecten van de jaarrekening 2025 verwerkt in de begroting 2027 en de meerjarenraming 2028-2030. U staat daarmee voor de opgave om het structureel evenwicht in uw begroting te herstellen en daarvoor zijn bestuurlijke keuzes onvermijdelijk. U heeft daarvoor al de nodige stappen gezet.

Aandachtspunten voor de begroting 2027 en meerjarenraming 2028-2030

Structureel evenwicht in het meerjarenperspectief
Uit uw kadernota blijkt dat u naar verwachting een begroting 2027 opstelt zonder structureel en reëel evenwicht voor dat jaar. Wanneer dit het geval is, dient het structureel evenwicht in de meerjarenraming hersteld te worden om toch in aanmerking te komen voor het reguliere (repressieve) toezichtregime. Uw begroting 2026 vertoonde ook geen structureel evenwicht, dit evenwicht werd in de meerjarenraming hersteld.

Bij de beoordeling van uw begroting 2027 focussen wij ons daarom op het structureel en reëel evenwicht in de meerjarenraming, specifiek voor de jaren 2029 en 2030. Hierbij beoordelen we onder andere of in de ramingen voldoende rekening is gehouden met de inzichten uit de laatste

realisaties, loon- en prijsstijgingen, volumegroei (met name in het sociaal domein), nieuw beleid en of bezuinigingen onderbouwd zijn met concrete maatregelen. Daarnaast dienen incidentele baten en lasten goed toegelicht en onderbouwd te zijn aangezien dit de uitzondering betreft. Dit is belangrijk voor de bepaling van het structureel en reëel evenwicht waarop wij het toezichtregime baseren.

Vanuit onze toezichtrol is het niet acceptabel als ieder jaar opnieuw een meerjarenraming wordt opgesteld waarbij uitsluitend het laatste jaar in evenwicht is. In onze brief over uw begroting 2026 hebben wij hier al een opmerking over gemaakt en dat wij verwachten dat het herstel van dit evenwicht ieder jaar dichterbij komt. Dit betekent concreet dat wij verwachten dat er bij voorkeur in 2028 doch uiterlijk in 2029 sprake is van een structureel en reëel sluitende begroting.

Financiële verwerking coalitieakkoord
In uw coalitieakkkoord geeft u aan bewust te kiezen voor ambities die passen binnen uw financiële mogelijkheden en legt u de verbinding tussen inhoud, uitvoering en middelen. Dat vinden wij verstandig.

Het college is momenteel bezig om het coalitieakkoord financieel te vertalen. In het financieel beeld in de kadernota is nog geen rekening gehouden met de financiële vertaling van de ambities uit het coalitieakkoord. Houdt u er dus rekening mee dat het coalitieakkoord nog financieel vertaald moet worden binnen een structureel en reëel sluitende begroting.

Specifiek adviseren we daarbij om terughoudend te zijn met het aanmerken van posten als incidenteel. Dat een post tijdelijk is, betekent namelijk niet altijd dat deze als incidenteel aangemerkt mag worden. Voor meer informatie over de voorwaarden en voorbeelden verwijzen we u naar de notitie Structurele en incidentele baten en lasten van de commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Raming jeugdzorglasten
Uw gemeente is aangesloten bij de Gemeenschappelijke Regeling Serviceorganisatie Zorg (SOZ). SOZ heeft zelf ‘bureaukosten’, deze worden in de begroting van de GR verantwoord. De realiteit van deze ramingen evenals het structureel en reëel evenwicht toetsen wij bij de beoordeling van die begroting. SOZ levert de deelnemende gemeenten ook een adviesbegroting voor de zorgkosten. Deze zorgkosten worden in de begroting van de gemeenten zelf verantwoord en de realiteit van deze ramingen toetsen we bij de beoordeling van de gemeentebegrotingen. Dit betekent dat u, net als alle andere deelnemende gemeenten, zelf verantwoordelijk bent voor een realistische raming van de jeugdzorglasten. Een reële raming is gebaseerd op de laatste realisatie plus volume- en prijsontwikkelingen.

Wanneer er vooraf rekening wordt gehouden met een financieel effect van nog te realiseren bezuinigingen (vanuit de Taskforce of met een andere basis) dan dient u zelf uit te kunnen leggen waarom een bepaald financieel effect voor uw gemeente realistisch is en welke acties u gaat uitvoeren om dit te realiseren. U heeft die bezuinigingen bij de begroting 2026 onderbouwd met een uitgebreide eigen analyse van de kostenontwikkeling. Wij konden ons vinden in de door u gehanteerde uitgangspunten voor de ramingen maar hebben wel aangegeven dat gezien de risico’s de buffer (een reservering in de post onvoorzien en een structureel overschot van € 4,8 miljoen op de meerjarenraming 2029) beschikbaar bleef. Temeer daar de doorlooptijd van de ombuigingen 2 jaar betreft en het jeugdzorgbudget in de meerjarenraming voor 2029 onder het niveau van de jaarrekening 2024 lag.

Bij de beoordeling van de begroting 2027 en meerjarenraming 2028-2030 zullen wij hierop toetsen en verwachten wij dat u de ramingen uitgebreid kunt onderbouwen met onder meer de gerealiseerde resultaten medio 2026 van de ingezette bezuinigingen op de jeugdzorg. Daarbij hoort ook een risico-inschatting met afdekking voor hogere lasten in 2029 en 2030.

Weerstandsratio
Uit uw jaarstukken blijkt dat de weerstandsratio uitkomt op 0,9. Dat is te laag. In de begroting 2026 heeft u al maatregelen genomen om deze te verhogen door de algemene reserve aan te vullen met € 50 miljoen uit de reserve kapitaallasten.

Brieven financieel toezicht
Na de gemeenteraadsverkiezingen stuurden wij alle nieuwe gemeenteraden een brief (met kenmerk: PZH-2026-888611920) met daarin enkele aandachtspunten vanuit financieel toezicht met in de bijlage een brochure over de werking van het financieel toezicht. Hierin gingen we in op de wettelijke taak van de provincie, incidentele baten en lasten, het gebruik van reserves, realistische (investerings-) planning, onderuitputting en begrotingswijzigingen. Daarnaast hebben wij u net voor de zomer geïnformeerd over de actualisatie van ons Gemeenschappelijk Toezichtkader (GTK). In dit kader gaan we in op de manier waarop we toezichthouden en welke onderwerpen daarbij belangrijk zijn. Naast deze twee brieven ontvangt u doorgaans twee keer per jaar een brief van ons. De eerste betreft dit tussenbericht dat we in de zomer sturen. Hierin geven we op basis van uw kadernota en jaarrekening aandachtspunten mee voor de komende begroting. De tweede betreft de begrotingsbrief. Deze ontvangt u kort voor het einde van het jaar en bevat het besluit over het toezichtregime.

Herzien gemeenschappelijk financieel toezichtkader en begrotingscirculaire 2027
Zoals hierboven beschreven hebben wij u door middel van onze brief van 24 juni jl. (kenmerk: PZH-2026-893411675) geïnformeerd over het herziene Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK) en de begrotingscirculaire 2027. Hierin zijn onder meer de geactualiseerde richtlijnen opgenomen voor het begroten van specifieke stelposten voor onderuitputting en de structurele inzet van reserves. Ook wordt toegelicht welke stelposten wij met betrekking tot de algemene uitkering toestaan zoals voor jeugdzorg, huishoudelijke hulp en klimaat.

Voor zover uw gemeente in de begroting 2027 overweegt gebruik te maken van specifieke stelposten voor onderuitputting en de structurele inzet van reserves, dient u deze conform deze richtlijnen te verwerken.

Aanbod
Wij zijn altijd bereid om een mondelinge toelichting aan u als raad te geven en/of schriftelijke vragen over de financiële positie van uw gemeente te beantwoorden. Ook kunnen we op uw verzoek samen met uw ambtelijke organisatie een taakveldanalyse uitvoeren.

Een taakveldanalyse geeft uw gemeente meer inzicht in de beleidskeuzes die gemaakt kunnen worden bij het structureel in evenwicht brengen van de begroting. Wij voeren taakveldanalyses alleen uit in het eerste halfjaar, zodat de uitkomsten kunnen worden betrokken bij de voorbereiding van uw begroting voor het volgende jaar. In het onderzoek wordt uw gemeente op taakveldniveau vergeleken met (vergelijkbare) gemeenten. We zoeken samen met uw ambtelijke organisatie naar verklaringen voor eventuele verschillen in de lasten per taakveld tussen uw gemeente en de referentiegemeenten. Hiervoor is het noodzakelijk dat uw organisatie bereid is tot inzet van voldoende capaciteit om samen met ons tot een bruikbaar advies te komen.

Wanneer u interesse heeft in een gezamenlijke taakveldanalyse dan horen wij dat graag voor het einde van het jaar zodat we hier rekening mee kunnen houden in de planning. Als u belangstelling hebt voor een taakveldanalyse dan kunt u hiervoor via uw griffier contact opnemen met de provincie.

Tot slot

Meer financiële informatie, waaronder de kengetallen op basis van uw begroting 2026, vindt u op Financieel toezicht - Provincie Zuid-Holland onder het kopje *Dashboard Financieel toezicht gemeenten.*
Deze brief wordt ook digitaal naar de griffier van uw gemeente gezonden, zodat u gebruik kunt maken van de digitale links.

Graag ontvangen wij vóór 1 november a.s. een schriftelijke reactie op deze brief.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

Drs. R. Baatenburg de Jong MSc
Manager Domein bestuur en omgeving

Deze brief is digitaal vastgesteld, hierdoor staat er geen fysieke handtekening in de brief.

Wij verzoeken u in uw correspondentie altijd het DOS-nummer te vermelden dat wij rechts bovenaan in deze brief hebben opgenomen.

Afschrift aan:
- Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Alphen aan den Rijn.